

ГЕОРГ АГРІКОЛА: МІЖ ПРИРОДНИЧИМИ НАУКАМИ І ГУМАНІТАРНОЮ ТРАДИЦІЄЮ ЄВРОПЕЙСЬКОГО РЕНЕСАНСУ

Гутник М.В.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Георг Агрікола, один із найвідоміших представників наукової думки епохи Ренесансу, виріс у родині красильника, але зумів поєднати глибокі знання у сфері природничих наук із гуманістичним світоглядом. Його життєвий і науковий шлях яскраво демонструє перетин філософських, філологічних і технічних знань, що був характерним для доби Відродження.

У 1514–1517 рр. Агрікола навчався в Лейпцизькому університеті, де здобув освіту в галузі богослов'я, філософії та філології й отримав ступінь бакалавра. Саме гуманітарна освіта стала підґрунтям його ширшого світогляду. З 1517 р. він працював учителем, помічником директора міської школи, а згодом – ректором солдатської школи в Цвікау, що свідчить про його активну участь у просвітницькій діяльності.

Втім, потяг до природничих наук спонукає його знову повернутися до Лейпцигу в 1522–1523 рр. для вивчення медицини та природознавства. Г. Агрікола вирушає в навчальні подорожі до Болоньї, Риму, Падуї та Венеції – провідних інтелектуальних центрів тогочасної Європи – і в 1526 р. здобуває ступінь доктора медицини.

Із 1527 р. він працює як міський лікар і аптекар у Йоахімсталі (сучасний Яхимов, Чехія), одному з головних центрів гірничої справи у Центральній Європі. Тут, спираючись на безпосередній контакт із шахтарською практикою, Г. Агрікола починає поглиблені дослідження у галузі геології, мінералогії та металургії. У 1530 р. в Базелі він публікує свою першу наукову працю «*Bermannus, sive de re metallica*», де систематизує знання про гірничу справу, отримані як від фахівців-практиків, так і через власні спостереження.

У 1531 р. він переїжджає до Хемніца, де працює міським лікарем і навіть обіймає посаду мера. Водночас Г. Агрікола продовжує плідну наукову діяльність. Його праці «*De ortu et causis subterraneorum*», «*De natura quae effluunt ex terra*», «*De natura fossilium*» та «*De veteribus et novis metallis*» (1546 р.) стали фундаментом для розвитку мінералогії як науки. Він рішуче відмовляється від алхімії, натомість звертається до античної традиції та досягнень арабської науки, чим засвідчує свій гуманістичний підхід до дослідження природи.

Кульмінацією його діяльності стала праця «*De re metallica, libri XII*» – «Металургія у 12 книгах», завершена у 1550 р. та видана посмертно в 1556 р. Вона не лише узагальнила весь тодішній досвід гірничої справи й металургії, а й містила численні технічні ілюстрації, що робить її справжнім енциклопедичним джерелом. Упродовж кількох століть ця книга залишалася основним авторитетом у галузі металургії.

Таким чином, Георг Агрікола постає як учений, що втілює в собі дух Ренесансу – він зумів органічно поєднати гуманітарну освіченість із природничою допитливістю, наукову точність із філософським осмисленням світу.